Decretum Gratiani

Gratianus <de Clusio>

Parisijs, 1542

S[e]c[und]a, anliceat co[n]uerso ad fidem ducere alia[m] viue[n]te priore?
Sic: si sit diuisus ab ipsa infideli.

nunquid poteſt contrahere matrimonium cum chriſtia-
na? Dicit Hug. q̓ non:quia ianua omnium ſacramento-
rum eſt baptiſmus. xxxi. diſt. §. verum. Similiter nec oz
dinem poſſet recipere. forte ſi ſuperuixit τ ſe non bapti-
zauit, videtur contemnere: τ ſic habet quaſi non fuerit
chriſtianus. Jo.

a ¶ Prima. Que
eſt inter ſponſos et
ſponſas. Jo.

b ¶ Gratia eſt.j.
xxx.q.v.femine.

c ¶ Si chriſtiana.
Jd eſt catechizata.
Et ita eſt. q̓ ca-
techiminuꝰ non eſt
fidelis. De hoc di-
cj.j.xxx.q.i.in pn.

Non oportet.
¶ Caſus. Di
citur hic q̓ nullus
per deſponſatione
debet filiam ſuum
vel filiam tradere
homini aliene fi-
dei ad cohabitan-
dum: ſed potiꝰ in-
fidelem in domum
ſuam aſſumat, ſi ſe
catholicum futurū
promittat.

d ¶ Hereticis. he
reticis non poteſt
contrahere cū chri-
ſtiana. ¶ Dicit ta-
men h. q̓ ſi contra-
hit, tenet matrimo
niū, ſicut ſi contra-
xio. hec heret cū excōmuni
damuꝰ cato. De conditio-
ni pn. nibꝰ que apponun
tur i matrimonio,
not. xxxij. queſtio-
ne.ij. ſolet.

¶ Si q̓e. ¶ Item
illud. ¶ Ca-
ſus. ſtat. exponit
verbum quod po-
ſitum fuit. τ.e.a.q.
-§.i.in fi. nō eſt ra-
tum coniugium q̓
ſine deo eſt: faciet
trinebtem diuiſio-
nem vel diſtinctio-
nem matrimonij?
dices aliud eſſe le-
gitimum τ non ra-
tum: et aliud ratū,
et non legitimum:
et aliud legitimū τ
ratum: et de q̅libet
mēbro exẽpla ſup
ponit, que facile p
te videbis.

e ¶ Dato. hic nō ponit exẽplū bonū. Nā in veritate per
dationē libelli nō diſſoluebat matrimoniū: immo ꝓa erat
fonicatio. eſt de diuoz. gaudemus,

f ¶ Traditur.j.xxx.q.v.aliter.

fide tua accipere tibi vxorem.
prima a coniugij fides, caſtita-
tis gratia b eſt.ſi chriſtiana c ſit
nō eſt ſatꝭ niſi ambo initiati ſi-
tis ſacrameto baptiſmi. ſimul
ad orationem noctevobis ſur-
gendum eſt, τ cōiunctis preci-
bus obſecrandus deus.

¶ Item ex concilio Agatheſi.
¶ Cū hereticis catholici nō
miſceant coniugia.
Non oportet cū hoibus
hereticis miſcere con-
nubia, τ vel filios vel filias eis
dare, ſed potius accipere, ſi ta-
men ſe ꝓfiteanꝛ chriſtianos eſ-
ſe futuros τ catholicos.
¶ Ité ex concilio Vrbaneſi.
¶ Chriſtiana cōmunione ca-
reat que iudaice prauati cō-
iugalis ſe vinculo ſociat.
Si quis iudaice prauita
ti coniugali ſocietate iun-
gitur: ſiue chriſtiana iudeo, ſi-
ue iudea chriſtiano mulier car
nali conſortio miſceatur: qui-
cunꝗ eoꝛ tantū nephas admi
ſiſſe cognoſcit, a chriſtiano ce-
tu atꝗ ꝓuinio, τ a colone eccle
ſie ꝓtinꝰ ſegreget. ¶ Ité illud
Auguſtini. Nō eſt ratū coniu
giū q̓ ſine deo eſt: non negat
ꝓiugiū eſſe inter infideles. Cō
iugiū inter aliud eſt legitimū, τ
nō ratū: aliud ratū, τ non legi-
timū: aliud legitimū et ratum.
Legitimū ꝓiugiū eſt q̓ legali
inſtitutione vel ꝓuincie mori-
bus cōtrahit. hoc inter infide-
les ratū nō eſt, q̓ nō eſt firmū,
τ ideo violabile cōiugiū eoꝛ,
dato enim libello repudij licet
eis recedere ab inuicem, τ aliis
copulari lege foꝛi, et non lege

¶ Licz fideli altā ducere vxo-

poli, quam nō ſequunꝛ. Inter
fideles vero ratum cōiugium
eſt:qz coniugia ſemel initiata
et cōpleta inter eos vlteriꝰ ſol-
ui nō poſſunt. hoꝛ quedā ſunt
legitima: veluti cum vroz a pa
rentibꝰ traditur, a ſponſo do-
taꝛ, τ a ſacerdote benedicitur.
hec talia ꝓiugia legitima τ ra-
ta appellanꝛ. Illoꝛ vero con-
iugia qui contemptis oibus il-
lis ſolennitatibus ſolo affectu
aliquam ſibi in coniuge copu-
lant huiuſcemodi coniugium
non legitimum, ſed ratū tan-
tummodo eſſe creditur.

¶ Queſtio.ij.
Quod vxo-
re viuente al-
teram ducere
nō poſſit q̓ in
fidelem dimi
ſit, teſtaꝛ ſcri
ptura, dicés:
Alioquin ſi diſceditis ab inui-
cem, τ volentes cohabitare di-
mittitis, τ aliis vos copulaue-
ritis adulteri eritꝭ: τ filij veſtri
qui poſtea naſcentur, erūt im-
mundi, id eſt ſpurii.
¶ Ité ex conci. Meldeſi. ca.j.
¶ Nō poteſt quis poſt baptiſ
mum alterā ducere viuente ea
que ante baptiſmū ſibi fuerit
virgo copulata.
Si quis habuerit vroꝛem
virginem i antebaptiſ-
mum, viuente illa poſt baptiſ-
mum alteram habere non po-
teſt: crimina enim in baptiſmo
ſoluuntur, non coniugia.
Gregorius autem teſtaꝛ ecō-
tra, dicens:

re volente: ſequens autē capitulum intelligitur de no-
lente cohabitare.

i ¶ Coniugia. poteſt tamē ad religionē trāſire etiā in-
uita ea, cū matrimoniū non ſit ratū, eſt de diuoz. quanto,

Q̓uod vero. ¶ Caſus. hic intitulaꝛ ſcōa.q.in qua
quid iuris ſit, ſatio patet ex his q̓ dicta ſunt in pri-
ma queſtione, τ ex
diſtinctione q̓ colli-
gitur in queſtione
prima, τ ex illo ca.
ſi infidelis. qz ſi in-
fidelis noluerit ha-
bitare cum coniuge
ſo ad fidem, vel vo
luerit habitare cū
contumelia nomi-
nis, chriſtiani, vel
vt traheret euꝛ ad
mortale peccatuꝛ:
licite cōtrahit tunc
conuerſus.

h ¶ Quod vero.
hic intitulaꝛ ſcōa
queſtio de qua ſu-
pra dirimue in pri
ma queſtione.

¶ Si quia. ¶ Ca
ſus. Si gen-
tilis conuerſus ad
fidem vroꝛem ha-
buit infidelem vo-
lentem ſecum habi
tare: ea viuente cū
alia cōtrahere non
pōt. Crimina enim
in baptiſmo diſſol-
uuntur et non ma-
trimonia.

i ¶ Virgine. Idē
eſſet τ ſi corruptā,
ſed de facto queſti-
tum eſt de virgine.
forte ideo, quia vi-
debatur q̓ matri-
monium ſolueretur
inter virginē et eū
qui accedebat ad
baptiſmum : ſicut
cum alter ſponſo-
rum tranſit ad re-
ligionem monaſte- Religio
rij: ſed non eſt ita, fidei nō
quia cum trāſitur impedit
ad religionem fi- matri-
dei: bene poteſt q̓ monio
vti mꝛimonio. xxvi. vt.
diſti. deinde. ſecus
cum tranſitur ad
monaſteriū: vt.px
vij.q.i. vt lex.

k ¶ Viuente. Et
conuerſa cum viro
vel non ꝓuerſa. ſe-
cum tamē cohabi-
tare volente.

¶ aꝭ
tiuita.

Infidelis. ¶ Casus. Si couersus ad fidem vxorē habuit infidelem, que odio christiane fidei noluerit moriari cū ipso, licite potest se alij copulare: cōtumelia enim creatoris soluit ius matrimonij, cum non sit seruāda fides ei que Christū audire contēnit. ¶ Propter fidē dei.

b ¶ Soluit. Ecclesia tn debet sententiare. sz quid si illa vxor nō vult venire ad causam cū non sit de foro ecclesie? Si pōt constare ecclesie q̄ nō vult cohabitare, sentētiet. hāc glo. non approbo, q̄ sine iudicio ecclesie dissoluitur mrimoniū: vt s.q.j. si infidelis.

¶ Iug.i. vincitū. ¶ Sed tunc demū solū cum ptrahit relictus: arg. ex de diuor. gaudemus. in fi. imo etiā pius credo solutum. sed si alter reuertit ad fidem antecq̄ alter duxerit vxorē, restituit vinculū mrimonij q̄si iure postliminij vt sz dz sol ibide perpēdit.

¶ Relinquitur. nihilominus et circa relinquēte. vn tre relinquēs ptrahet si ne petō si couersus ptrahat. nō eim pōt matrimoniū claudicare, cū sint due relationes. vnde si vna est vxor, z reliquus est vir. ideo aūt non tractauit hic de relinquente: q̄ ex ecclesia est, et nihil ad nos de eo iudicare. ij.q.j. multi. Et tamen arg. q̄ claudicet, vt hic, et extra de eo qui cog.c.j.ar. ff. man. pōt. sz vt diri, quo ad essentiā nō pōt claudicare, sz quo ad effectū bene; q̄ quandoq̄ tenetur vnus alij, sed non econuerso. Uel dic quartum ad fidelē soluitur: vt hic dicitur: quia adhuc potest debitū petere ab altero: sz infi

rem quā christiane fidei odio infidelis dimittit.

Si infidelis discedit odio christiane fidei, discedat. nō eim est frater aut soror subiectus seruituti in huiusmodi. nō est eim dimisso peccatū, ppter deū si alij se copulauerit. cōtumelia quippe creatoris soluituit ius matrimonij circa eū q̄ relinquit: infidelis aūt discedens, z in deū peccat, z in matrimoniū: necest ei fides seruāda ptugij, q̄ ppterea discedit, ne audiret Christū deū esse christianox coniugtox.

Hic distinguēdū est aliud esse dimittere volente cohabitare, atqz aliud discedentē nō seq̄ volētē eim cohabitare.sz q̄dem dimittere, sz non ea viuēte alia superinducere: discedētē vero seq̄ nō oportet, z ea viuēte alia ducere licet. verū hoc non nisi de his intelligēdum est qui in infidelitate copulati sunt. Ceterū si ad fidē vterqz couersus est, vel si vterqz fidelis matrimonio iunctus est, z pcedente tēpore alter eorum fide discesserit, z odio fidei christiane cōiuge dereliquerit: derelict discedente nō comitabit: non ta men illa viuente alterā ducere poterit, quia ratum cōiugium fuerat inter eos: qd nullo modo solui potest.

¶ Questio.iij.

Erū g̃ vo bigam si reputand q̄ ante baptismū habuerit vnam, et post baptismum alterā: authoritate Hieronymi pars. Ait enim super epistolā Pauli ad Timot.

Nō est bigamus q̄ ante baptismū habuerit vnam, et post baptismum alteram.

Oportet epm vni vxois esse virū. verū hoc post baptismū. ceterū si ante baptismū habuit vnā, z post baptismū habuerit alterā: nō est reputaduz bigam, cui prorsus innouato per baptismū oia vetera sunt dimissa. Aug. vero cōtra testatur z Inno.

Ait enim Aug. super epistolam Pauli ad Titum.

Non debet fieri eps q̄ ante baptismum habuerit vnam, et post baptismum alteram.

Cuius vo intelligunt q̄ nec eū ordinādū cēsuerūt q̄ ante baptismū habuerit vnā, z post baptismū alteram. In baptismate enim crimina vitiata est, inter dei virgines cōsecrari nō potest: sic qui ante baptismū habuit vnam, z post baptismū alterā, non nisi bigam est reputandus: amisit eim q̄dā non advite meritū, z ad signaculū sacramentum. ¶ Ite Inno. Ruffo et Eusebio epis macedonie mult argumētis pbat talē bigamū reputari. Quia ergo iste cui causa in presenti agit, ante baptismum habuit vnā, z post baptismum alterā, bigam iudicat: et licet vite merito, z industrie sciētia polleat, tamen in episcopū ordinari non potest.

¶ Causa.xxix.

Uidā mulieri nobili nunciatum est q̄ a filio cuiusdā nobilis petebat i cōiu

delis non potest, q̄ fidelis non est subiect seruituti illi: z cū alia sit seruit que tenet vir et vxor vir et vxor viro: z bene pōt vna seruit esse sublata, z nō alia. sic vxor: ff. de ser. vt. pre. si dom, z ex de suer. diu. qidā.

¶ Et in matrimoniū, i. in fractione primi matrimonij, plac ser non dicas in secun. vnuz duz matrimoniū sz si illud contrahat vxor post ptrahat couersus cū alia ptraxit, vt pte. nos. mulit: ar. tn q̄ pec z ptrahēdo sz: hoc extra de rest. sicut.

¶ Dic distinguēdū. ¶ Casus. Ra. bene distinguit in hoc §. dicens q̄ si alter cōiugū fuerit couersus ad fidē: si infidelis voluerit z cohabitare, fidelis alteri vēte cōtrahere nō poterit. Si aūt infidelis noluerit cohabitare fideli: tūc fidelis infideliuēte potest ptrahere. si aūt vterqz est cōuersus ad fidē, vel si ab initio vterqz fuisset fidelis: licet alter eorum a fide discedat, alter tamē nullo modo cōtrahere poterit, q̄ ratū fuit matrimonium inter eos.

¶ Atqz hec distinctio est canonica, z bona: et pbat ex de diuor. quāto.

Trum vero dic intitulat. tsj.q.in q̄ q̄d iur si, dicu est s xxvj. q̄ cōiugiū q̄re magister h eā refricauit. Et scias q̄ Hiero. ptradit Aug. z Inno. z mltis alijs sanctis patrib: sz ex toto piu dicat Hiero. nec valet q̄ hic bt ab eo.

¶ Virū. hic intitulat. q.iij. in q̄ q̄d iur si, diceu: xr. vj. dist. vni, nec va let q̄ bt a Hiero.

Cui vo. Cēsuerūt. F. di. lv. nullf.

¶ Uidā. ¶ Cao. Trifsta imparia cōiugia. Unum est de fide